

KOVALSZKI PÉTER

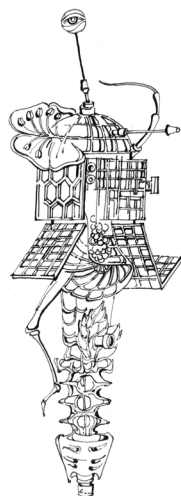
AZ AMERIKAI MAGYAR BARÁTI KÖZÖSSÉG ÉVTIZEDEI

A mikor Borbándi Gyula 1996-ban nálunk járt, találóan állapította meg, hogy az MKB valóban az, amit neve ígér: magyar is, baráti is, közösség is. Társult nevünk az Itt–Ott, ami éves találkozóink elnevezése és kiadványaink címe is. Ez meg egy Ady-verset, a *Négy-öt magyar összehajolt* idézi: „Itt valahol, ott valahol / Esett, szép, szomorú fejekkel / Négy-öt magyar összehajol / S kicsordul gúnyos fájdalomukból / Egy ifjú-ósi könny, magyar könny: / Miért is?”

A kezdetek

■ Indult a történet 48 évvel ezelőtt, két amerikai magyar egyetemistával – Éltető Lajossal és Ludányi Andrással –, akik a Louisiana egyetemen találkoztak, miután már megjárták az ötvenes-hatvanas évek amerikai magyar világát: cserkészetet, lövészegyletet, egyházakat, emigránsszervezeteket – és hiányérzettel maradtak. E világot – tisztelet a kivételnek – gyakran intenzív politizálás, meddő szervezeti és személyes belharcok, bizonytalan jövő, jellemezte, minek következtében a másodgenerációs fiatalok joggal érezhették teljesen elhanyagoltnak magukat. „Más muzsika kell!” – mondták ki a „verdiktet”. Más közösség, más hit, más szándék, másfajta cselekvés; olyasféle, amelyikben az egymásért való cselekvés adja meg az – egyéni és közösségi – élet értelmét.

Levelezés, egyre bővülő levelezőlista, aztán stenciles-könyvnyomat kiadvány, majd közösség-alapítás 1971-ben; és – 1972-től – minden Szent István-nap körül egyhetes Itt–Ott-i találkozók (Magyar Hetek). Hereford és Chautauqua után az ohioi

Az 1989-ben
kibontakozó
rendszerátalakítással
az amerikai magyarság
egyéni és intézményes
élete is megváltozott,
s ez nyilván az MBK
életében is fontos
átalakulásokat indított.

Lake Hope állami park – a Reménység tava – vált 1976-tól állandó telephelyünké. Ezt követte 1977-ben az MBK vallásos, kulturális és jótékonyági közösségként törvényt bejegyzése Oregon államban, és megszületett a magyar, majd az angol működési szabályzat, kialakult a szervezeti keret, létrejött a vezetőtestület. Az MBK első gondnoka (azaz elnöke) Éltető Lajos volt (1975 és 1978 között).

A fiatal családosokhoz idősebbek társultak, főleg 56-osokból és a dipis generációból; jórészt értelmiségiek: építészek, orvosok, mérnökök, tanárok, közgazdászok – az USA közép-nyugati részéből és keleti partjáról. A központi szervezeti mag mellett helyi gyülekezetek születtek, vagy hasonló szellemű közösségek társultak, egyféle diaszpórahálót eredményezve. A közösség programjának kidolgozásához pedig a fiatal alapítók mellé mások is szegődtek; elsősorban Cseh Tibort említeném, de ide kívánkozik Bőjtös László, Somogyi Balázs, Sass Márton neve is; ők voltak azok, akik később gondnokai/elnökei is lettek közösségünknek. S a gondnokok mellett nem feledkezhetem meg tanácsosainkról, helyi közösségszervezőinkről sem; elsősorban Nagy Károlyra, Lipták Bélára, Madarász Gézára, Várdy Bélára, Értavy József, Papp Lászlóra, Kovács Árpádra, Lauer Edithre, Kaslik Péterre gondolok.

A közösségépítésben kiemelkedő szerepe volt a vallásos érületnek, a vallásos élmenynek. Az Amerikában letelepedett görögök, zsidók, örmények példája arra ösztönözte az MBK megteremtőit, hogy a vallásosság kérdéseivel behatóbban foglalkozzanak. Vallásteremtésre – egyes rosszmájúak szerint a tóparti „fehérlő-áldozásra” – természetesen nem került sor. Nem kerülhető meg azonban a kérdés: mennyiben vallásos/hitbéli közösség az MBK? Hitéletünkkel és annak gondozásával igen intenzíven foglalkoztak egyébként mind az alapítók, mind a teológus Szent-Iványi Sándor, Hamza András és Kálmán Szabolcs. Arra a következtetésre jutottak, hogy a szét-szórtságban a vallásosságnak kereszténynek és ökumenikus irányultságúnak kell lennie; vagyis toleránsnak az összes bevett magyar vallás irányában; nem felekezeti meghatározottságúnak és kötődésűnek, a protestantizmus értékvilágát megbecsülőnek. A magyarságot vallásosan megélni s a vallásokban, illetve a felekezetekben a magyarságszolgálatot elvárni és értékelni! Innen ered a vezető tisztség neve, a gondnoké, melyet magam is viselek.

Szabad magyar értelmiségi fórum

■ A nyolcvanas évekre az MBK – más nyugati magyar szervezetekhez hasonlóan – a nyugati magyar világon túlnövő szabad értelmiségi fórum szerepét is vállalta és be is töltötte, mely az anyaország és a Kárpát-medence magyar értelmiségének lehetőséget nyújtott közös dolgaik megbeszélésére. Nem véletlenül fordult itt meg a későbbi rendszerváltás szereplőinek jó része – nemcsak Magyarországról, hanem Erdélyből, a Felvidékről és a Kárpátaljáról is. Az Itt–Ott-találkozó előtt vagy után felkeresték az USA és Kanada elérhető központjait, ahol a helyi magyar közösségeket részletették munkájukból, gondolataikból, művészetükből. Ezeket a „turnékat” Bőjtös László szervezte, s az ezekről tudósító – idézetekkel gazdagon megtűzdelt – részletes beszámolója 2015-ös kalendáriumunkban olvasható. Az MBK gondnokai ez időben Sass Márton (1979–1984) mellett Éltető Lajos (1985–1987) és Ludányi András (1988–1990) volt.

A közösségépítés, az *Itt–Ott* folyóirat kiadása, a Lake Hope-i Magyar Hetek és az utaztatások mellett a MBK részt vett könyvkiadás-támogatásokban, konferenciaszervezésekben, és hiteles szerepet vállalt olyan kezdeményezésekben is, mint az Anyanyelvi Konferencia és az újjászülető MVSZ. Ezekről az időkről részletesen ír a konferencia résztvevője és egyik szervezője, Ludányi András ebben a *Korunk*-számban.

■ Az 1989-ben kibontakozó rendszerváltozással az amerikai magyarság egyéni és intézményes élete is megváltozott, s ez nyilván az MBK életében is fontos átalakulásokat indított. Egyesek haza is telepedtek. Ugyanakkor ez potenciális gyarapodást, gazdagodást is jelentett főleg azok számára, akik nem emigráns, hanem diaszpóralétben gondolkodtak. Új érdekvédelmi feladatkörök körvonalazódtak, új kapcsolatok kiépítése vált szükségessé. Természetesen az új magyar kormányzat megfelelő intézményeivel, az USA-beli magyar nagykövetséggel, a Határon Túli Magyarok Hivatalának képviselőivel együttműködésben. Akkoriban jött létre a Hungarian American Coalition (HAC – Amerikai Magyar Koalíció), amelynek az MBK is egyik alapító tagja volt (lásd Lauer Edith írását ebben a *Korunk*-számban), mely együtt a Hámos László vezette HHRF-fel komoly és kiteljesedő érdekvédelmi szerepet játszott amerikai magyar, kisebbségvédelmi és magyar emberi jogi vonatkozásokban egyaránt.

Ez időben Somogyi Balázs (1991–1993), majd Bójtös László (1994–1999) volt az MBK gondnoka, s részt vállaltunk az újjászülető MVSZ életében (míg annak értelme volt). Beindultak Kárpát-medencei támogatásaink is – a Csángó Árvíz akciót Kovács Árpád szervezte, a parabolaantenna-telepítési akciót Somogyi Balázs indította, és én szerveztem meg a Kárpát-medencében – az erdélyi Simon-Repolski Péter és a Magyarországon élő, ugyancsak erdélyi származású Elekes Botond barátunk segítségével. Elkezdődött a tanulmányi ösztöndíjak létesítése kisebbségi magyar fiatalok számára, amiben többekkel együtt kedves tagtársunk, Bognár Béla járt az élen. Ekkor – 1996-ban – tartotta meg ifjúságunk az első Reménység Bált (ezek mind adománygyűjtést szolgáltak kisebbségi magyar intézmények számára), és ugyanez évben tartottuk meg budapesti kis Itt–Ott-unkat, ahol korábbi Kárpát-medencei vendégeinkkel volt találkozásunk.

Az új információs technológia s az internet megszületésével kapcsolati hálónk, tájékoztatásunk is kibővült. Ennek kezdeményezésében és fejlesztésében Éltető Lajos és Cseh Tibor jártak az élen, majd társult hozzájuk Kovács István és Megyeri József. Így született meg elektronikus levelezőlistánk, aztán a nyomtatott folyóiratunkat kiegészítendő *Elektronikus Itt–Ott* (ennek egész anyaga sajnos elveszett), és születtek meg honlapjaink is, az *mbk.org*, valamint az *itt-ott.org*.

Átalakulás és megmaradás

■ Közösségünk megmaradását, erejét a diaszpóralét tudatos vállalása, a családos részvételek, a több generáción át megtartott lét és cselekvés garantálta. Ezt kellett a már meglévő életmódunk, kapcsolataink és tevékenységeink megtartásával – ha lehet, gazdagításával – folytatnunk. És ezek közé tartozott a 2004-ben az erdélyi református szórványegyházak segélyezésére indított akció, melyben Kató Béla és Vetési László inspirálásával és Lauer Edith szervezői munkájával MBK-s családok támogattak öt éven át egy-egy egyházközséget.

Ludányi András kezdeményezésére, szervezésével és szerkesztésével (valamint Ludányi Mária segítségével) ekkor indult meg kalendáriumunk/ évkönyvünk, amely megtartotta az Itt–Ott nevet, s ehhez járultam társszerkesztőként én is 2011-ben. Ez jobb szerkesztést és tartalmasabb kiadványt eredményezett, összeállítása energiában, időben és anyagilag is gazdaságosabb lett, mint a megelőző folyóiraté. Ez időközben Fülöp László (2000–2002) és Somogyi Balázs (2003–2005) voltak gondnokaink.

Nemzedékváltás és konszolidáció

■ Közben elfoglalták helyüket az MBK vezetésében azok a fiatalok, akik már az MBK-ban nőttek fel, a Magyar Heteken ismerkedtek meg a közösséggel (Bokor Erika, Somogyi Ilona és Megyeri József). Jól jött közösségünknek az agilis, ötlet- és energiadús fiatalok munkavállalása, hiszen sok mindennel szembesültünk azokban az időkben – anyagi nehézségekkel, a Lake Hope-i konferenciaközpont (a Laurel Lodge) leégésével. Emiatt aztán éveken keresztül az öt mérföldre fekvő Zaleski St. Sylvester templomának közösségi termékét kellett bérelnünk délelőtti és esti műsorainkhoz, és naponta kétszer is oda-vissza utazzunk. Megyeri József igen lendületesen állt neki második honlapunk, az *itt-ott.org* fejlesztésének, szkennelte és felhelyezte meghívóinkat, folyóiratainkat és folyamatosan kalendáriumainkat, multimédiás tartalommal töltötte meg azokat. Ehhez járult még jó közösség-szervezői és kapcsolattartó munkájuk – különösen Chicago környékén, de nem csak ott! –, amelynek eredményeként közösségünk egy újabb periódusváltásra készülhetett fel. Ez időszak gondnoka Bokor Erika (2006–2011) volt, de a tanács felújulása tágabb körben valósult meg – ekkor került a tanácsba Minger Hajnal (aki két éve az újabban teremtett gondnok-helyettesi tisztséget tölti be), Fazekas Zsuzsanna, Simon Éva és mások, s a chicagói megerősödést a Detroit–Ann Arbor-i helyi közösség izmosodása is kísérte.

Helyi közösségeink mellett említenem kell társközösségeinket is – a Chicago Magyar Clubot (elnök Krémer Sándor), a Connecticuti Magyar Kultúregyletet (elnök Somogyi Balázs), a Minnesota Hungarianst (elnökasszony Grauzer Csilla) – kik tavalyi találkozónkon mind jelen voltak, és beszámoltak közösségükről, valamint testvérközösségünket, a vajdasági Kisoroszi Tájháza (elnök Talpai Sándor), melynek tavalyi éves találkozóján több MBK-tagunk is részt vett, s erről beszámolt kalendáriumunkban is.

Az új diaszpórákorszak

■ Ezt 2010-től, a második Orbán-kormány hivatalba lépésétől számítom, amely a nemzetpolitika megújítását hozta el számunkra is. Ez a magyar diaszpórára való megkülönböztetett figyelmet, annak gondjaival való beható megismerkedést és annak valós, gyakorlati támogatását eredményezte. A kettős állampolgárság megszerzésének lehetősége, a fokozott kapcsolattartási lehetőségek, a magyar diplomáciai és konzuli szolgálatok elérhetősége, majd a beindult nemzetpolitikai kezdeményezések mind részei ennek az új periódusnak, amelyben – s amelyekkel – az MBK is él.

A gondnoki jelölést 2011 végén fogadtam el, s első hároméves gondnoki ciklusom 2012–2014 közé esett. Ez idő alatt bontakozott ki az új diaszpóra-korszak, amelyik fokozottabb kapcsolattartási munkát, programrésztvételeket, pályázati lehetőségeket, műsoraink gazdagodási lehetőségeit eredményezte. Ez nemcsak nemzetpolitikai újdonságokat és a mi közösségünk kezdeményezéseit, de társközösségeink életét, az abban való részvétel gazdagodását is jelentette. Az MBK – és tisztségviselőinek tevékenysége most szinte az egész esztendő betölti – a találkozó után következik a kora őszi tanácsülés, a következő kalendárium elkészítése-szerkesztése, a következő *Itt–Ott* előkészítése, a pályázati munka, a Kőrösi Csoma Sándor Program (KCSP) által 2013 tavasza óta hozzánk irányított ösztöndíjas (intern) fogadása és irányítása – az ösztöndíj évenként hat hónapos – tavasztól őszig tartó, nagyon hasznos és értékes, de meglehetősen munkaigényes elfoglaltságot jelentett.

A *Korunk* 2013. évi januári számában jelent meg egy rövid írásom (*Tények és gondolatok a diaszpóralétről, diaszpóranemzetről és magyarságtudatról*), mely az előző, 2012-es év eseményeiről számolt be részlegesen. Az ezt követők ennél is zsúfoltab-

bak lettek – a tavaszi hétvégi Itt–Ott-találkozóval, melyet a William Penn Association pennsylvaniai üdülőjében rendeztünk meg. 2013 áprilisában megérkezett KCSP-internünk, Veress Janka, akit Detroit–AnnArbor–Windsor-i helyszínnel az MBK-hoz osztottak be. Igen jó munkát végzett két éven át társaival együtt, akik részt vettek mindkét Itt–Ott találkozókon. A koalíció (HAC) keretén belül is meglehetősen aktív volt az MBK, s a tavaly tavaszi gálaesten közösségünk a koalíció elismerését –kitüntetését nyerte el. Emellett internünkkel segítettük a Detroit–Ann Arbor környéki magyar közösségeket is (HACC, Csipke Együttes, helyi MBK), valamint távolabbi amerikai magyar közösségeket is – programjaik megtervezésében, megvalósításában és a pályázati munkában egyaránt.

A Magyar Diaszpóra Tanács munkálataiban 2012 óta veszünk részt, beleértve egyes programjait is; így a KCSP-t, amelyikről már írtam, a Julianus Programot, a Mikes Kelemen Programot. Megjelenünk beszámolókkal a Nemzeti Regiszterben, és beszámolókat, záróközleményeket teszünk fel a Külhoni Magyar Sajtószolgálat diaszpóra-oldalára is.

Az MBK–*Korunk* kapcsolatáról itt csak annyit, hogy ez is évtizedekre tekint vissza. 1992-ben járt nálunk – találkozónkon és közösségeinkben – a lap képviselőjében néjével Kántor Lajos. Néha írásokkal, amerikai levelekkel jelentkezünk, s egyebekben is tartjuk a kapcsolatot – a tavaly pedig Cseke Péter és neje keresett fel minket. E szám írásai is tanúskodnak e kötődésről, idei kalendáriumunk (évkönyvünk) pedig szépen gazdagodott Cseke Péter íásaival.

Természetesen ez idő alatt is folytattuk támogatási tevékenységünket ösztöndíjak, valamint intézmények és rendezvények támogatása formájában. Mi pedig tavaly a The Hungary Initiatives Foundation (HIF) pályázatain vettünk részt sikerrel.

Idei terveink között szerepelnek: 2015-ös Itt–Ott Találkozóink megszervezése és megrendezése a Lake Hope-nál, melyre az idén augusztus 15. és 22. között kerül sor. Az idén két KCSP-intert fogunk kérni – s szeretnénk fogadni és foglalkoztatni. Emellett pedig minden további tevékenységünket folytatjuk, beleértve kapcsolattartási és támogatási programjainkat is, s most közeledik a megvalósításhoz honlapjaink felújítása. Folytatódik gyermek- és ifjúsági programjaink, angol nyelvű kiegészített műsoraink továbbfejlesztése is. S remélünk foglalkozni az MBK történetének megírásával is – szép lenne, ha ötvenéves jubileumunkra 2017-ben megjelenne!

Ha van tanulsága az MBK történetének, amit itt dióhéjban előadtam társaimmal együtt, kik szintén írással szerepelnek a *Korunk*-számban, az az, hogy lehet értelmes, tartalmas magyar életet élni a diaszpórában is – ahogyan e helyzetet annak idején alapítóink felismerték, és e létet programszerűen meghatározták. Ami eleitől fogva fontos volt és maradt, az egy fenntartható, továbbadható diaszpóralét kialakítása egy többgenerációs, önmagát meg-megújító közösség formájában, mely a magyar értékeket megőrzi, gyarapítja és továbbadja. Ezt a célt követjük a jövőben is!

■ DOKUMENTÁCIÓS FORRÁSHELYEK

Az érdeklődők részletes képet nyerhetnek a Magyar Baráti Közösség életéről (születésétől a jelenig), ha felkeresik honlapjainkat (mbk.org, itt-ott.org), Facebook-oldalunkat (facebook.com/ittott és Youtube-csatornánkat ([Youtube.com/ittottmbk](https://youtube.com/ittottmbk)). Ezeket pedig <http://www.itt-ott.org/archive> és <http://www.mbk.org/index.html> megtalálhatók-olvashatók, megtekinthetők és letölthetők kiadványaink, meghívók, folyóiratok, kalendáriumok, önálló írások, közlemények, illetve találkozóinkról, rendezvényeinkről készült multimédiás beszámolók, képanyagok.